

شرایط رهبری

آن در منابع و مآخذ مذهبی موجود نیست، فقیه باید بتواند آنها را از قواعد کلی فقهی با اصولی بدست بیاورد. از اینجهت فقیه باید در اصول و قواعد استنباط که آنرا در اصطلاح فقهاء اصول فقه میگویند استاد باشد و برای اینکه در استنباط و نتیجه گیریها از خطا مصون بماند، باید بفن منطق و استدلال آشنا باشد و مجموعاً یک فقیه باید در علوم ذیل مهارت کامل داشته باشد:

- ۱- ادبیات عرب (صرف، نحو، لغت).
- ۲- اصول فقه و مبانی استنباط.
- ۳- رجال و درایه.

۴- منطق و فن استدلال، تکمیل هر کدام از علوم یاد شده سالها طول میکشد و استعداد سرشار و دقت بسیار لازم دارد.

از علمای اسلام کسانی که بدرجه فقاہت رسیده‌اند معمولاً کسانی هستند که سالهای متعادلی شب و روز مشغول مطالعه بوده و ساعتی را از فکر و مطالعه و تدریس غافل نبوده‌اند.

پاسدار اسلام / ۵۵

حدیث با واسطه‌های متعدد بدست ما رسیده و در بین راویان حدیث افرادی بوده‌اند که در نقل حدیث رعایت امانت را نکرده و بسا بدروغ، حدیثی را به معصومین نسبت داده‌اند فقیه باید از احوالات و تاریخ علمی راویان حدیث مطلع باشد تا بتواند راویان مسورد و ثوق و اطمینان را از راویان مجهول و یا غیر مطمئن تشخیص دهد. در فقه اسلام حدیثی که حتی یکی از راویانش مسورد و ثوق نباشد، نمیتواند مدرک فقهی باشد، زیرا در استنباط احکام اسلام به ظن و تخمین نمیتوان اکتفاء کرد، و باید احکام با حجت قطعیه ثابت شود.

بنا بر این فقیه باید در علم رجال و درایه نیز استاد باشد (علم رجال یعنی آشنائی با بیوگرافی راویان حدیث و علم درایه یعنی شناخت حدیث و بتعبیر دیگر حدیث شناسی) و چون روایتی که از رهبران مذهب بدست ما رسیده سخنان مختلف و بپراکنده است، و بعضی از آنها بصورت ظاهر متعارض و ناهماهنگ هستند، فقیه باید بتواند آنها را با یکدیگر مقایسه کند، و از مجموع احکام را بدست بیاورد و بعضی از مسائل پیش می‌آید که تفصیل

فقه چیست و فقیه کیست؟

فقه در اصطلاح فقهاء عبارت است از فهم احکام شرعی با دلیل و برهان مخصوص بسا توجه بمنابع و مآخذ اسلامی بر مبنای اجتهاد آزاد در چهارچوب ادله شرعیه. و فقیه کسی را گویند که قوانین و احکام اسلامی را از روی ادله استنباط نموده و بموازی آن آشنا باشد با توجه بتعریف فوق، روشن میشود که فقاہت امر مهمی است و هر عالمی نمیتواند ادعای اجتهاد کند و خود را فقیه بداند. فقیه باید در چند علم مهم استاد باشد تا بتواند احکام شرعیه را استنباط نماید.

زیرا اولاً مآخذ و منابع اسلامی (قرآن مجید و روایات وارده) همه بزبان عربی است و فقیه باید با ادبیات عرب کاملاً آشنا و مسلط باشد. لغات و اصطلاحات و ویژگیهای زبان عرب را در زمان نزول قرآن و عصر ائمه معصومین بدانند، تا بتوانند مقصود قرآن و مفاد سخنان ائمه (ع) را درک نمایند. و ثانیاً بعلت بعد زمانی بین ما و رهبران اسلام سخنان آنها دست بدست توسط راویان

شرایط رهبر فقیه

از نظر قانون اساسی شرایطی که برای رهبر ذکر شده همان است که در اصل پنجم آمده و آن چهار شرط است :

۱- عدالت و تقوی : و این ضروری ترین شرط برای مقام رهبری است ، زیرا ولی امر در بین مسئولین امور در رأس همه قرار گرفته و اوست که باید نگهبان عدالت و حافظ حقوق باشد .

۲- آگاه بودن به زمان : اگر امام امت به زمان خود آگاه نباشد و جامعه خود را نشناسد و از سیاستها بی اطلاع باشد نمیتواند رهبری صحیح داشته باشد و در برابر شیطنتهای شیاطین و نقشه های فریب کارانه دشمن بسا شکست مواجه میشود .

۳- شجاعت : اگر امام و رهبر شجاع نباشد، در میدان مشکلات نمیتواند استقامت کند و باسانی از تهدیدات دشمن میهراسد و در شرایط بحرانی تسلیم ابرقدرتها میشود و سرانجام کشور را به وابستگی سیاسی وغیره میکشاند .

۴- مدیریت و تدبیر : این شرط چهارم بسیار مهم و قابل توجه است ، زیرا اداره امور کلاً وابسته به تدبیر صحیح است. کسانیکه مدیریت و تدبیر ندارند، نه تنها نمیتوانند مشکل را حل کنند بلکه معمولاً مشکلات را اضافه میکنند، و اسباب نارضایتی مردم را فراهم مینمایند . یک مدیر لایق میتواند با کمترین هزینه در کوتاهترین فرصت، بهترین کار را انجام دهد بدون اینکه احساس خستگی کند و

همیشه کار او منظم و با روال طبیعی پیش میرود، در صورتیکه افراد بی تدبیر معمولاً کار آنها به کندی پیش رفته و همیشه احساس کسالت و خستگی مینمایند اینها شرایطی است که در قانون اساسی بتصویب رسیده ولی باید توجه داشت که این مقدار حداقل شرایط لازم است همانطوریکه در مورد رئیس جمهوری و نمایندگان مجلس نیز شرایط تصویب شده

حداقل آن است ولی امت اسلامی بر حسب استفاده از مدارک مذهبی موظف است حتی - الامکان شایسته ترین فرد را انتخاب کند که در حد اعلائی شرایط باشد و در صورتیکه انتخاب بهترین فرد ممکن باشد انتخاب فردی که حداقل شرایط را واجد باشد مشروع نیست از رسول اکرم (ص) نقل شده که فرمود :

اگر امامت جامعه ای را فردی عهده دار گردد که در بین آن جامعه بهتر و عالم تر از او وجود داشته باشد آن جامعه رو به انحطاط و سقوط خواهد رفت (متن حدیث در آینده ذکر خواهد شد) . و از بعضی روایات استفاده میشود : انتخاب نمودن فردی که عالم و اصلح نباشد در صورتیکه انتخاب اعلم و اصلح ممکن باشد خیانت باسلام و جامعه مسلمین است . در ضمن بحث در باره انتخاب رئیس جمهوری و نمایندگان مجلس در این زمینه استثناء الله گسترده تر بحث مینمائیم ، در اینجا قسمتی از حدیثی را که مرحوم طبرسی در احتجاج آورده و شرایط یک فقیه لایق رهبری را بیان میکند ذکر میکنم و بشریح آن مینبرداریم .

عن العسکری (ع) قال : قال رجل

للمصدق (ع) فانما كان هو الامام القوم من اليهود

لا يعرفون الكتاب الا بما يسمعون من علمائهم

لا سئل لهم المي غيرة فكيف ذمهم بتقليد هم

والقبول من علمائهم وهل عوام اليهود الا

كعوامنا يتقلدون علمائهم

خلاصه مفاد حدیث با توجه بصدر حدیث

که در اینجا نقل نکردیم اینست :

بنقل از امام حسن عسکری (ع) شخصی از

حضرت صادق (ع) میبرد خداوند در قرآن

مجید چگونه عوام یهود را که از علما خود

پیروی میکردند مذمت فرموده در صورتیکه

عوام چاره ای جز پیروی از علما ندارند و

راهی برای فهم مقاصد کتاب آسمانی جز

شنیدن از علما برای آنها نیست و چه فرقی

است بین عوام یهود و عوام شیعه که از علما خود پیروی میکنند (و پیروی از علما را

وظیفه عوام میدانید) .

حضرت صادق (ع) در جواب فرمود :
در علما، بهبود صفاتی بوده که بموجب صفات پیروی از آنها حرام بوده و عوام به آن صفات را میدانستند و در عین حال از پیروی میکردند از اینجهت مورد مذمت قرار گرفتند که همان صفات اگر در علما، شیعه نیز موجود باشد عوام نباید از آنها تقلید کنند و اگر با وجود آن صفات عوام شیعه تقلید کنند آنها هم مورد مذمت قرار میگیرند " و کذا لک عوام امتنا اذا عرفوا من فقهاء الفسق الظاهر والعصبیه الشدیدة و التکالیف

علی حطام الدنيا و حرامها و اهلاک من يتعصون علیه وان كان لاصلاح امره مستحقا وبالترغیر بالبر والاحسان علی من تعصوا له وان كان للاذلال والاهانه مستحقا فمن قلد من عوامنا مثل هو الامام القها فهم مثل اليهود الذین ذمهم الله بالتقلید لفقهاءنا .

و خلاصه صفات مستفاد از حدیث اینست فسق ظاهر و آشکار : اگر فقهی عملی حرامی مرتکب شود که موجب فسق باشد و از وی سلب عدالت شود پیروی از او حرام است و نمیتواند رهبر باشد رهبر باید پرهیزکار و دور از گناه و معصیت باشد .

۲- عصبیت شدید : عصبیت در کتب

اخلاقی به جانب داری از وابستگان و طرفداران

از فامیل و قوم و قبیله تفسیر شده است اگر عالم طوری باشد که از قوم و قبیله و مریدان خود طرفداری کند و بآنها احسان نماید ولو نایسته احسان نباشند و نسبت به مخالفین خود که بآنها نظر خوبی ندارد بدی کند و حق آنها را تضییع نماید در صورتیکه امور آنها قابل اصلاح باشد این عالم نیز قابل پیروی نیست خلاصه مرید بازی و باند بازی و جایگزین کردن روابط بر ضوابط یکی از صفاتی است که اگر در عالمی باشد نباید او را به رهبری پذیرفت .

۳- دنیا دوستی و دنیا طلبی : هر گاه فردی از فقهاء طالب دنیا باشد و برای بدست

آوردن مال و ریاست و جاه و جلال دنیا بکوشد و تلاش کند و در این راه با دیگر فقهاء رقابت نماید و از هر طریق ممکن در تلاش باشد تا بر دیگران پیروز گردد این فقیه نیز قابل پیروی نخواهد بود .

" و اما من كان من الفقهاء صائنا لنفسه حافظا لدينه مخالفا على هواه مطيعا لامر مولاه فللعوام ان يقلدوه "

خلاصه مستفاد از این فراز حدیث اینست : از بین فقهاء کسانی که دارای شرائط ذیل باشند عوام میتوانند از آنها پیروی کنند و آنها برای رهبری لایق و شایسته میباشند :

۱- صیانت نفس : فقیه باید خودنگهدار و مسلط بر میلیهای نفسانی باشد بطوریکه اغراض شخصی را در امر رهبری دخالت ندهد

فقط هدفش خدا باشد و مصالح بندگان خدا و اسلام را در نظر داشته باشد .

۲- حفاظت از دین : فقیه باید حافظ دین خود باشد از راه حق منحرف نگردد و از حریم دیانت دفاع نماید دین خود را بدینا نفروشد و بدامان اجنبی نرود ، دین خدا در نظر او اهمیت داشته باشد برای ترویج و تبلیغ دین بکوشد و از مسائلی که برای دین خدا مضر است جلوگیری نماید .

۳- مخالفت با هوای نفس : فقیه باید با هوای نفس مخالف باشد بطوریکه هرگز اختیار خود را بدست هوای نفس ندهد بلکه هیچگاه بطرف هوای نفس میل پیدا نکند فقیه رهبر عالیترین مقام کشور و معمولا در اوج قدرت است در اینگونه موارد هوای نفس جیره میشود زیرا انسان می بیند هر کاری از دستش ساخته است و بخوبی میتواند بدخواهشهای نفسانی پاسخ مثبت بدهد اگر هوای نفس کاملا مهار نشده باشد خطرناک است چه بسیار قدرتمندانی بوده اند که قبل از رسیدن به قدرت وارسته و زاهد بوده و پس از یافتن قدرت خود گامه و مستبد و چه بسا خطرناک گشته اند .

۴- اطاعت از امر مولی : فقیه باید اطاعت از خدا را بر هر چیز مقدم بدارد و در هر حال رابطه خود را با خدا حفظ کند حق بگوید اگر چه بگزر شخص او تمام شود و در واقع اطاعت از خدا از هر گونه فداکاری در بیغ نداشته باشد با توجه به حدیث شریف و استناد از قاسم بن اسامی فقیه رهبر باید دارای صفات ذیل باشد :

عدالت و تقوی ، آگاه بودن به زمان ، شجاعت ، مدیریت و تدبیر ، صیانت نفس ، حفاظت از دین ، مخالفت با هوای نفس ، اطاعت از امر مولی ، بی اعتنائی بدنیای دودور بودن از هر گونه عصبیت های بیجا .

توضیح بحث دوم :

هر مسلمان از نظر شرعی موظف است بکوشد تا فقیه واحد شرائط مذکوره را بشناسد و او را

به رهبری بپذیرد . اگر مسلمان نمیتواند شخصا تشخیص دهد باید از اهل اطلاع تحقیق کند از مطلعین مؤمن و با تقوی و خوش سابقه در حوزه های علمیه سؤال کند و صرفا بقول یک یا دو روحانی که خود می شناسد اکتفا نکند تنها نظر امام جماعت محل یا روحانی روستای خود را میزان قرار ندهد از افراد متعدد و مختلف نظر خواهی کند و از میان نظریه ها نظر افرادی را که بیشتر برای اسلام سوز و گداز داشته و دارند بر نظر افراد بی تفاوت مقدم بدارد و بالاخره تفحص کند تا علم و اطمینان کامل حاصل نماید ، اگر نتوانست علم و اطمینان پیدا کند همانطوریکه در رساله های عملیه گفتند باید حجت شرعی بر انتخاب داشته باشد علمای شیعه در رساله های عملیه فرموده اند : فقیه واحد شرائط را از سه راه میتوان شناخت راه اول اینکه خود انسان از اهل خبره باشد و فقیه را بشناسد راه دوم اینکه عدای از اهل علم که اهل خبره باشند او را معرفی کنند بطوریکه از گفته آنان علم و اطمینان حاصل شود . راه سوم اینکه دو نفر عادل خبره فقاقت و عدالت او را تصدیق کنند مشروط باینکه دو نفر عادل دیگر خلاف نظریه آن عادل نظر ندهند پس بر این اگر دو نفر عالم عادل یکی از فقهاء را تأیید کنند و دو عالم دیگر فقیه دیگری را ترجیح دهند شخص عامی هیچکدام را نباید مدرک قرار دهد در این صورت اگر یکی از آنها را چهار عالم عادل تأیید کردند او باید انتخاب شود و همینطور در مورد تعارض شهود هر کدام دو شاهد عادل بیش از شهود دیگری دارد او مقدم است .

توضیح بحث سوم :

همانطوریکه از قانون اساسی نقل کردیم اکثریت ملت یکی از فقهاء واحد شرائط را به رهبری بپذیرفت و بطور طبیعی برای یکی از فقهاء رای اکثریت بوجود آمد مسئولیت ولایت امر بر عهده او خواهد بود و اختیارات مقام دهماله در صفحه ۶۵

دنباله شراکت رهبری

رهبری که در قانون اساسی ذکر شده در دست او قرار میگیرد و در غیر این صورت ملت باید افرادی را بعنوان خیرگان انتخاب نمایند تا آنها با شور و تبادل نظر رهبر با شورای رهبری را تعیین کنند.

خبره کیست؟

خبره در تشخیص فقاقت کسی است که در حوزه های علمی و ادراچ لازم علمی راطی کرده باشد و مجتهد یا نزدیک باجتهاد باشد تا بداند فقاقت چیست و بتواند فقیه را از فقیه نسا تشخیص دهد مرحله انتخاب خبرگان برای ملت مرحلای حساس و پر مسئولیت است باید بگوید تا خبر ترین و باتقوی ترین افراد را انتخاب کند فردی را انتخاب کند که علاوه بر اینکه اهل فن است و میتواند فقاقت واجتهاد را بفهمد بینش سیاسی داشته باشد تا بتواند بینش فقهی را در سیاست و اداره کشور تشخیص دهد از مدیریت و تدبیر بی بهره نباشد تا بتواند مدیر بودن و مدبر بودن فقیه را تشخیص دهد ساده لوح و خوشبین بی سبب نباشد بلکه تیز بین و عمیق باشد تا بتواند عدالت و تقوای واقعی را از ریاکاری و عوام

فریبی جدا کند با تقوی و وارسته باشد تا در موقع انتخاب رهبر مسائل شخصی و امیال نفسانی را دخالت ندهد و در نتیجه نایسته ترین و لایقترین فقیه برای مقام رهبری انتخاب شود ولی امر عالی ترین مقام و تنها نقطه امید ملت است او ناظر بر همه کارها و دافع همه اختلافات و بالاخره حلال جمیع مشکلات و پیشوای ملت در امور دین و دنیای آنان است و انتخاب او برای ملت با اهمیت و سرنوشت ساز است اگر ملت در این مورد اشتباه کرد و از این راه خسارتی عائد او گردید این خسارت جبران ناپذیر است و پشیمانی سودی نخواهد داشت . ادامه دارد

دنباله شیر خوارگی

STEVENSON خاطرنشان نموده است که عفونت ربه در شش ماه دوم زندگی نوزادانی که از شیر غیر مادر تغذیه میکنند شایع است. نوزادانی که با شیر مادر تغذیه میشوند در صورتیکه مادر بر قد فلج اطفال ایمنی کامل داشته باشد، نوزاد او برای مدتها در مقابل فلج اطفال مقاوم خواهد بود. در شیر مادر ماده ایست که رشد ویروسهای (میکروبیهای بسیار ریز) اوربون، انفلوانزا

دنباله سرگذشت های ویژه ارزندگی امام

حضرت امام وقتی وارد مسائل علمی و تحقیقی میشدند ، تمام ابعاد قضایا را با دقت کافی و وافق بررسی می کردند بطوری که وقتی آدم های بیان علمی ایشان می نشست ، می دید هیچ نیازی ندارد که در بعد دیگری مثلاً به کتاب یا گفتار دیگران مراجعه کند . مطالب را آنچنان تحقیق می کردند که نقطه ابهام در مطلب باقی نمی ماند . نمونه این مطلب را در دو بحث بسیار ارزنده و علمی ایشان که در نجف اشرف بحث

فرمودند می توان یافت . یکی بحث بیع از اول تا آخر خیار اب و دیگری بحث خلل در نماز و بحمد الله کتاب ایشان هم به خط مبارک خودشان زیر نظر این جانب و برادر عزیزم حجفالا سلام والمسلمین آقای خانم تمام این دوره مکاتب و بحث خلل چاپ شد و در دسترس قرار گرفت . شاهد صدق گفتارم این کتاب است که وقتی مطالعه می کنید ، در می یابید که حق تمام مطلب را ادا کردند . اینجا است که باید عرض کنم یک چنین فردی با آن مقام علمی و آن بعد نظر سیاسی و آن مال اندیشی حق این را دارد که بگوید

من نائب حضرت ولی امر سلام الله علیه هستم ، و انصاف هم باید نائب امام زمان یک چنین شخصیت ممتازی باشد که بسا روشی و پا گفتارش و با اندیشه اش بتواند بازگو کننده خصوصیات حضرت ولی امر در میان جامعه اش باشد . روی این حساب ، میتوانیم با این خصوصیات امام ، اورا نائب بحق امام زمان بدانیم . خداوند متعال وجود سراسر خیر و برکت ایشان را در سایه وجود سراسر خیر و برکت حضرت ولی عصر علیه السلام برای مردم مسلمان و پیروان مکتب امام صادق (ع) و عموم مسلمین جهان باقی بدارد

DOUGLAS در ۱۹۵۰ بیان داشت نوزادانی که از شیر غیر مادر تغذیه شده اند بیماریهای تنفسی و بیماریهای گوارشی بیشتر از نوزادانی داشته اند که از شیر مادر تغذیه شده اند .

بعقیده 'LORNETAI' و 'ORMISTON' و 'SAKNTA' اسهال های همه گیر نوزادان که هنوز هم دیده میشوند در نوزادانی که از شیر مادر تغذیه میکنند کمتر مرگ و میر داشته در حالیکه نوزادانی که از شیر مادر تغذیه شده اند مرگ و میر بسیار زیاد داشته اند .

دانشمندان انگلیسی نشان دادند که تغذیه با شیر غیر مادر سبب رشد و نمو نوزاد غیر-انسان بیش از نوزادانی که با شیر مادر تغذیه شده اند میشود . این رشد و نمو غیر طبیعی تا چه اندازه برای نوزاد مضرت معلوم نشده . 'GAIRDNER' چنین گزارش داده است که از ۲۱۶ طفلی که اسهال داشتند نوزادانی که قبل از یک ماهگی از شیر گرفته شده اند مرگ و میر در حدود ۶۱٪ داشتند در حالی که نوزادانی که بیش از یک ماه از شیر مادر استفاده نموده اند، مرگ و میر در حدود ۲۸٪ داشته اند . ادامه دارد

و جوانان انقلابی و رزمنده ما را توفیق بیشتری عنایت کند تا با رهنمودهای امام بتوانند و بتوانیم مسئولیت بسیار بزرگی را که از زمان رسول الله دست بدست بر عهده علمای عالیقدر شیعه گذاشته شده ، از عهد ما سر آیم و آن نظام عدل اسلامی را که آئمه ما وعده داده اند به رهبری حضرت امام خمینی و کوشش مردم قهرمان پیاده کنیم تا محیط مهیا شود برای طلوع آفتاب حضرت ولی عصر (ع) و آن رهبر و امام به حق بیاید و در محیطی آماده و سراسر صلح و صفا حکومت کند و ما از برکات آن حکومت هم انشاء الله بهره مند شویم .